

**Program Oczyszczania
Miasta Chełmna
z Azbestu
na lata 2011 - 2032**

SPIS TREŚCI:

1	Wstęp i cel programu	3
2	Podstawy prawne	5
3	Azbest – właściwości i zastosowanie. Szkodliwe działanie na zdrowie człowieka	7
4	Inwentaryzacja ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Chełmna	9
5	Program oczyszczania Miasta z azbestu	14
6	Finansowanie prac związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest	17
7	Harmonogram zadań Miasta w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ochrony przed jego szkodliwością	25

Załączniki

1. Wstęp i cel programu

Na mocy ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U nr 101/1997 poz. 628 ze zmianami), w roku 1998 w Polsce zakończono produkcję wyrobów zawierających azbest. Na posiadaczy wyrobów zawierających azbest nałożono obowiązek ich inwentaryzowania i przestrzegania specjalnych procedur w trakcie usuwania, transportu i ich składowania. Szacuje się, że proces usuwania wyrobów zawierających azbest trwać będzie ok. 30 lat. W dniu 14 lipca 2009 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032”, a następnie dnia 15 marca 2010 przyjęto uchwałę nr 39/2010 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Ze względu na długi czasookres takiego przedsięwzięcia należy mieć świadomość z faktu, iż proces eliminowania wyrobów z azbestu na terenie Miasta uzależniony jest w największej wadze od stopnia zamożności właścicieli obiektów, w których występują wyroby zawierające azbest. Najważniejsza jednak, wydaje się być możliwość wsparcia finansowego działań, przez państwo i samorząd.

Biorąc pod uwagę postępujące zużycie tych materiałów, stale rosnąca świadomość ekologiczna naszych mieszkańców, nowe możliwości w zakresie estetyki wykończenia obiektów budowanych należy przyjąć, że proces eliminacji azbestu może ulec przyspieszeniu. To zaś spowoduje, że do utylizacji trafiać będą dziesiątki ton wyrobów zawierających azbest.

Celem programu jest wskazanie mieszkańcom Miasta szkodliwego wpływu azbestu na zdrowie człowieka, określenie ilości wyrobów zawierających azbest w Chełmnie oraz wyznaczenie zadań w długookresowym procesie eliminowania wyrobów zawierających azbest z użytkowania. Wszystkie te działania przyczyniają się do stworzenia właściwych warunków życia obecnych i przyszłych pokoleń. Program ma charakter lokalny, jest jednak spójny z głównymi założeniami programu ogólnopolskiego.

W **Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032** utrzymane zostają następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program przewiduje zgrupowanie zadań w pięciu blokach tematycznych:

1. Zadania legislacyjne;
2. Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące: działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich;
3. Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę

składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach;

4. Monitoring realizacji *Programu* w postaci elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;
5. Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” określił następujące zadania na poziomie lokalnym (na poziomie lokalnym zadania realizują samorzady: powiatowy i gminny).

Samorząd gminny:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Samorząd powiatowy:

- 1) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 2) współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;

- 3) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 4) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 5) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 6) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 7) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

2. Podstawy prawne

Podstawy prawne dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest i sposób postępowania z nimi stanowią przede wszystkim:

Ustawy

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 r. nr 3, poz. 20, z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. 2006 r. nr 156, poz. 1118, z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 r. nr 25, poz. 150, z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010 r. nr 185, poz. 1243, z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 2001 r. nr 100, poz. 1085, z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2002 r. nr 199, poz. 1671, z późn. zm.).

Rozporządzenia

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. 2003 r. nr 171, poz. 1666, z późn. zm.);
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. 2004 r. nr 280, poz. 2771, z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. 2004 r. nr 183, poz. 1896);

4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 r. nr 185, poz. 1920, z późn. zm.);
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. 2005 r. nr 13, poz. 109);
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2011 r. nr 33, poz. 166, z późn. zm.);
7. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2002 r. nr 217, poz. 1833, z późn. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. 2002 r. nr 191, poz. 1595);
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 r. nr 71, poz. 649);
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005 r. nr 216, poz. 1824);
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001 r. nr 112, poz. 1206);
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. 2010 r. nr 249, poz. 1673);
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach (Dz. U. 2010 r. nr 249, poz. 1674);
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. 2002 r. nr 122, poz. 1055);
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2009 r. nr 124 poz. 1033);
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 r. nr 16 poz. 87);
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. 2002 r. nr 220, poz. 1858);
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji

i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. 2003 r. nr 61, poz. 549, z późn. zm.);

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. 2005 r. nr 110, poz. 935);
21. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. 2002 r. nr 108, poz. 953, z późn. zm.);
22. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. 2002 r. nr 236, poz. 1986);
23. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2002 r. nr 237, poz. 2011, z późn. zm.);
24. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 2003 r. nr 120, poz. 1126);
25. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest” (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31).

Powyższe ustawy, rozporządzenia i *Program* dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie <http://isip.sejm.gov.pl/>.

3. Azbest – właściwości i zastosowanie

Szkodliwe działanie na zdrowie człowieka

Wykorzystanie azbestu rozpoczęło się w czasach historycznych zaś przemysłowe od początku XX wieku. Właściwości azbestu: niepalność, odporność na chemikalia, wytrzymałość mechaniczna oraz łatwość łączenia np. z cementem spowodowały, że azbest w Polsce wykorzystywano przede wszystkim przy produkcji popularnego „eternitu” (czyli falistej płyty azbestowo-cementowej do krycia dachów), budowy ścianek działowych, papy, rur wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania, do budowy przewodów kominowych, kocy gaśniczych, ubrań ognioodpornych stosowanych np. w hutnictwie, ratownictwie przemysłowym, straży pożarnej i innych. Azbest stosowano także do produkcji tynków i izolacji, niektórych typów kuchenek elektrycznych, szczek hamulcowych, podkładek pod gorące naczynia, ciepłarek i suszarek laboratoryjnych itp. Wyroby zawierające azbest sklasyfikowano w dwóch klasach:

- **KLASA I** – to tzw. wyroby „miękkie” lub słabo spoiste, zawierające powyżej 25 % azbestu, mała ilość lepiszcza i gęstość objętościową mniejsza niż 1 000 kg/m³. Do tej grupy min. zaliczamy koce gaśnicze, materiały i wykładziny cierne. Same wyroby ulegają łatwo uszkodzeniom mechanicznym, powodując znaczna emisje włókien do otoczenia.
- **KLASA II** – to tzw. wyroby „twarde” o zawartości azbestu poniżej 20 %. Do tej grupy zalicza się min. rury wodociągowe, kanalizacyjne czy popularny „ eternit”.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001, Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest klasyfikowane są jako odpady niebezpieczne z przypisanymi następującymi kodami klasyfikacyjnymi:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Sam azbest to włókniste minerały krzemianowe występujące w przyrodzie w postaci wiązek włókien cechujących się nadzwyczajną wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działania czynników chemicznych i fizycznych. Staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia (łamanie, kruszenie, ciecie itp.) wyrobów zawierających azbest. Wówczas uwalniane są do powietrza drobinki, które mogą zostać przeniesione podczas oddychania do płuc. Agresywność pyłu azbestowego jest zależna min. od średnic tych włókien, ich stężenia w środowisku oraz czasu trwania narażenia. Ryzyko zwiększa się znacznie w przypadku palących papierosy. Najgroźniejsze dla zdrowia człowieka są włókna, których średnica jest mniejsza od 3 mikrometrów. Takie włókna są łatwo wciągane wraz z powietrzem do płuc, docierając do końcowych odcinków dróg oddechowych, pozostają tam na stałe. Może to powodować chorobę zwaną azbestozą. Z kolei włókna o średnicy powyżej 5 mikrometrów zatrzymują się w górnych odcinkach dróg. Warto pamiętać, że pył azbestowy, oprócz tego, że zanieczyszcza płuca, także je uszkadza mechanicznie - ostre drobinki drażnią śluzówkę - co prowadzi do zwłóknienia tkanki płucnej, W dalszej konsekwencji pośrednio wpływa to na rozwój procesu nowotworowego. Organizm człowieka, ze względu na wspomnianą wcześniej dużą chemiczną odporność azbestu, nie jest w stanie rozpuścić tych włókien. Proces chorobowy jest długi, średnio wynosi 20 lat od chwili zetknięcia się z azbestem. Sama choroba objawia się napadami kaszlu i astmą.

Ciągłe np. zawodowe przebywanie w środowisku narażonym na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej,
- łagodnych zmian opłucnowych,
- raka płuc,
- międzybłonniaków opłucnej i otrzewnej.

4. Inwentaryzacja ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Chełmna

Na terenie Chełmna w 2009 r. przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest metodą wizji lokalnej z udziałem pracowników Urzędu Miasta.

Inwentaryzacja wykazała, że na terenie Chełmna znajduje się ok. 42 695,13 m² odpadów azbestowych – w postaci płyt eternitowych stanowiących pokrycia dachowe.

Azbest występuje na 341 posesjach znajdujących się na terenie Chełmna. Oszacowano, że do unieszkodliwienia do końca 2032 roku z terenu Miasta poddane będzie utylizacji ok. 725,817 Mg azbestu. W tym :

- 12,24 Mg I stopnia pilności;
- 4,5305 Mg II stopnia pilności;
- 709,047 Mg III stopnia pilności;

TABELA 1. Inwentaryzacja ilości azbestu na terenie Miasta Chełmna – zestawienie ogólne

Gmina Miasto Chełmno	Ilość nieruch. posiadających odpady azbestowe	Ilość odpadów azbestowych w Mg	I stopień; Mg	II stopień Mg	III stopień Mg
Razem:	341	725,817	12,24	4,5305	709,047

Źródło: Ankieta Urzędu Miasta

WYKRES 1. Inwentaryzacja ilości azbestu na terenie Miasta Chełmno – zestawienie ogólne

Ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta

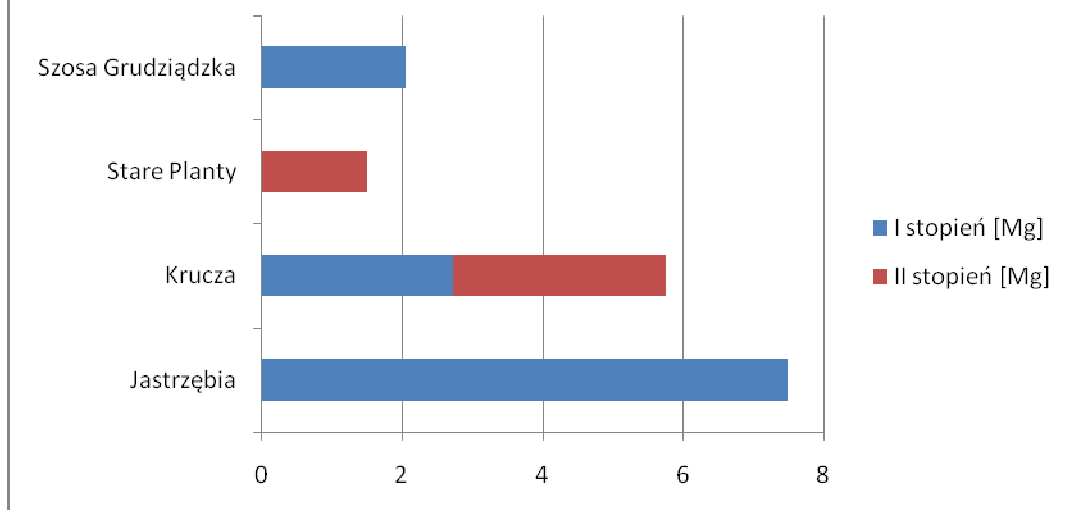
TABELA 2. Chełmna

Lp.	Ulica/Miejscowość	Ilość nieruch.	m ²	Mg	I stopień	II stopień	III stopień
					Mg	Mg	Mg
1.	22 Stycznia	3	470	7,99	0	0	7,99
2.	Aleje 3 Maja	1	600	10,2	0	0	10,2
3.	Biskupia	6	36	0,612	0	0	0,612
4.	Bociania	4	400	6,8	0	0	6,8
5.	Brzoskwiowa	6	650	11,05	0	0	11,05
6.	Czereśniowa	1	100	1,7	0	0	1,7
7.	Daleniewskiego	1	40	0,68	0	0	0,68
8.	Dworcowa	12	1451,8	24,6806	0	0	24,6806
9.	Dominikańska	4	590	10,03	0	0	10,03
10.	Dworzyska	3	846	14,382	0	0	14,382
11.	Gen. Hallera	1	2	0,034	0	0	0,034
12.	Gołębia	4	440	7,48	0	0	7,48
13.	Gorzyckiego	3	290	4,93	0	0	4,93
14.	Grudziądzka	1	8	0,136	0	0	0,136
15.	Jaskółcza	1	14	0,238	0	0	0,238
16.	Jastrzębia	11	1180	20,06	7,48	0	12,58
17.	Jastrzębskiego	5	1056	17,952	0	0	17,952
18.	Kamionka	4	544	9,248	0	0	9,248
19.	Kilińskiego	6	254	4,318	0	0	4,318
20.	Klasztorna	1	100	1,7	0	0	1,7
21.	Kol. Wilsona	8	840	14,28	0	0	14,28
22.	Krucza	6	698,5	11,8745	2,72	3,0345	6,12
23.	Leśna	3	241	4,097	0	0	4,097
24.	Lipowa	1	130	2,21	0	0	2,21
25.	Łąkowa	1	180	3,06	0	0	3,06
26.	Łunawska	10	1990	33,83	0	0	33,83
27.	Młyńska	4	148	2,516	0	0	2,516
28.	Morelowa	1	120	2,04	0	0	2,04
29.	Nad Groblą	2	270	4,59	0	0	4,59
30.	Ogrodowa	10	1060	18,02	0	0	18,02
31.	Okrężna	2	110	1,87	0	0	1,87
32.	Orla	6	500	8,5	0	0	8,5
33.	Osnowska	7	570	9,69	0	0	9,69
34.	Plac Rydygiera	4	458	7,786	0	0	7,786
35.	Podgórna	9	786	13,362	0	0	13,362
36.	Polna	10	1223,9	20,8063	0	0	20,8063
37.	Portowa	4	532	9,044	0	0	9,044
38.	Powiśle	2	90	1,53	0	0	1,53
39.	Powstańców Wlkp.	2	261,6	4,4472	0	0	4,4472
40.	Prosta	4	400	6,8	0	0	6,8
41.	Przemysłowa	5	5968,3	101,4611	0	0	101,4611
42.	PZD Kolejarz	6	246	4,182	0	0	4,182
43.	PZD Słoneczna -	25	478	8,126	0	0	8,126

	Grubno						
44.	Raszei	3	3179,4	54,0498	0	0	54,0498
45.	ROD Słoneczna Dolina	1	478	8,126	0	0	8,126
46.	ROD Starogród	19	573,63	9,75171	0	0	9,75171
47.	ROD Maja	1	50	0,85	0	0	0,85
48.	ROD Walentego Fiałka	7	313	5,321	0	0	5,321
49.	Rycerska	1	100	1,7	0	0	1,7
50.	Rynek	2	40	0,68	0	0	0,68
51.	Rynkowa	4	173,5	2,9495	0	0	2,9495
52.	Skłodowskiej	2	32	0,544	0	0	0,544
53.	Słoneczna	2	270	4,59	0	0	4,59
54.	Słowackiego	1	263,5	4,4795	0	0	4,4795
55.	Słowicza	1	190	3,23	0	0	3,23
56.	Sokoła	4	280	4,76	0	0	4,76
57.	Sowia	2	70	1,19	0	0	1,19
58.	Stare Planty	4	398	6,766	0	1,496	5,27
59.	Stroma	1	230	3,91	0	0	3,91
60.	Strusia	2	120	2,04	0	0	2,04
61.	Studzienne	1	10	0,17	0	0	0,17
62.	Szara	1	78	1,326	0	0	1,326
63.	Szosa Grudziądzka	11	1330	22,61	2,04	0	20,57
64.	Św. Ducha	2	8	0,136	0	0	0,136
65.	Toruńska	9	456	7,752	0	0	7,752
66.	Wałowa	1	50	0,85	0	0	0,85
67.	Wiklinowa	4	400	6,8	0	0	6,8
68.	Wiśniowa	12	1560	26,52	0	0	26,52
69.	Wodna	6	40	0,68	0	0	0,68
70.	Wojska Polskiego	3	1451,8	24,6806	0	0	24,6806
71.	Wybudowanie	8	1681,2	28,5804	0	0	28,5804
72.	Zakole	9	1230	20,91	0	0	20,91
73.	Zielona	5	718	12,206	0	0	12,206
74.	Żeglarska	2	548	9,316	0	0	9,316
	Razem:	341	42695,13	725,8172	12,24	4,5305	709,0467

Źródło: Ankieta Urzędu Miasta

**Ilości azbestu i wyrobów zawierających
azbest I i II stopnia pilności na terenie
Miasta Chełmno**

WYKRES 2. Ilość azbestu i wyrobów zawierających azbest I i II stopnia pilności na terenie Miasta Chełmno

**Ilości azbestu i wyrobów zawierających
azbest III stopnia pilności w kolejności
rosnącej na terenie Miasta Chełmno**

TABELA 3.

Ulica/Miejscowość	III stopień
	[Mg]
Gen. Hallera	0,034
Grudziądzka	0,136
Św. Ducha	0,136
Stuzienna	0,17
Jaskółcza	0,238
Skłodowskiej	0,544
Biskupia	0,612
Daleniewskiego	0,68
Rynek	0,68
Wodna	0,68
ROD Maja	0,85
Wałowa	0,85
Sowia	1,19
Szara	1,326
Powisłe	1,53
Czereśniowa	1,7
Klasztorna	1,7
Rycerska	1,7
Okrężna	1,87
Morełowa	2,04

Strusia	2,04
Lipowa	2,21
Młyńska	2,516
Rynkowa	2,9495
Łąkowa	3,06
Słowicza	3,23
Stroma	3,91
Leśna	4,097
PZD Kolejarz	4,182
Kilińskiego	4,318
Powstańców Wlkp.	4,4472
Słowackiego	4,4795
Nad Groblą	4,59
Słoneczna	4,59
Sokoła	4,76
Gorzyckiego	4,93
Stare Planty	5,27
ROD Walentego Fiałka	5,321
Krucza	6,12
Bociania	6,8
Prosta	6,8
Wiklinowa	6,8
Gołębia	7,48
Toruńska	7,752
Plac Rydygiera	7,786
22 Stycznia	7,99
PZD Słoneczna - Grubno	8,126
ROD Słoneczna Dolina	8,126
Orla	8,5
Portowa	9,044
Kamionka	9,248
Żeglarska	9,316
Osnowska	9,69
ROD Starogród	9,75171
Dominikańska	10,03
Aleje 3 Maja	10,2
Brzoskwińska	11,05
Zielona	12,206
Jastrzębia	12,58
Podgórna	13,362
Kol. Wilsona	14,28
Dworzyska	14,382
Jastrzębskiego	17,952
Ogrodowa	18,02
Szosa Grudziądzka	20,57
Polna	20,8063
Zakole	20,91

Dworcowa	24,6806
Wojska Polskiego	24,6806
Wiśniowa	26,52
Wybudowanie	28,5804
Łunawska	33,83
Raszei	54,0498
Przemysłowa	101,4611

Przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest wykazała, iż na terenie miasta Chełmno znajdują się ok. 2 994 mb. rur azbestowo - cementowych w sieci wodociągowej. Według rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 „w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest” (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31). Zgodnie z rozporządzeniem:

§ 2. 1. Dopuszcza się:

1) wyroby zawierające azbest wykorzystuje się w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 r.;

Oraz Art. 7 ust. 1, 2 i 3:

§ 7. 1. Rury azbestowo - cementowe i elementy wyłączonych z użytkowania instalacji sieci: ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych zawierających rury azbestowo – cementowe, zainstalowane przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, zwane dalej „rurami azbestowo – cementowymi”, pozostawia się w ziemi bez ograniczeń czasowych z zastrzeżeniem ust. 2;

2. Rury azbestowo – cementowe mogą być pozostawione w ziemi w przypadku, gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych, w szczególności gdy rury azbestowo – cementowe są położone poniżej użytkowanych instalacji;

3. Pozostawienie w ziemi, w przypadku spełnienia warunków określonych w ust. 1, rur azbestowo - cementowych wymaga oczyszczenia z wyrobów zawierających azbest miejsc usytuowania studzienek rewizyjnych i innych elementów infrastruktury, gdzie jest możliwy kontakt człowieka z wyrobami zawierającymi azbest.

5. Program oczyszczania Miasta Chełmna z azbestu.

Usuwanie zgromadzonych na terenie Miasta ilości wyrobów z azbestu wymaga znacznych nakładów finansowych, co wobec ograniczonych środków finansowych, czyni cały proces długotrwałym. Całkowite usunięcie wyrobów z azbestu jest oczywiście najlepszym sposobem pozbycia się azbestu. Jednak - co warto przekazać właścicielom obiektów zawierających azbest - fakt ostatecznej eliminacji można rozłożyć w czasie, przy

jednoczesnym wyeliminowaniu, bądź bardzo znacznym ograniczeniu zagrożeń zdrowia człowieka.

Założenia programu:

Program ma opierać się na 5 głównych punktach.

Po pierwsze: zadania legislacyjne powinny zharmonizować akty prawa miejskiego, gminnego z krajowym i z aktami prawa UE.

- *Uchwała POMZA (Programu Oczyszczania Miasta z Azbestu);*
- *Uchwała regulaminu demontażu; transportu i unieszkodliwiania azbestu na terenie Miasta w powiązaniu z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie;*
- *Wyznaczenie w Urzędzie Miasta koordynatora POMZA;*
- *Umowa z wybranym podmiotem na demontaż, transport i unieszkodliwianie azbestu; np. na drodze przetargu organizowanego co roku; (w powiązaniu z regulaminami);*
- *Umowa na unieszkodliwianie odpadów z wybranym składowiskiem odpadów; (negocjacje ceny unieszkodliwiania przy założeniach realizacji POMZA); (w powiązaniu z regulaminami).*

Drugie to: działania edukacyjno-informacyjne, w celu podnoszenia świadomości i wiedzy na temat wyrobów zawierających azbest.

- *Uczestniczenie koordynatora POMZA i innych pracowników administracji publicznej w szkoleniach dot. realizacji likwidacji azbestu;*
- *Organizowanie lokalnych szkoleń informacyjnych i edukacyjnych dla zainteresowanych mieszkańców Miasta w ramach realizacji POMZA;*
- *Przekazywanie informacji na temat realizacji POMZA i regulaminów mieszkańcom Miasta (strona www; ulotki, artykuły prasowe, spotkania, szkolenia, informacje pisemne do konkretnych właścicieli nieruchomości posiadających azbest wg. ankiet inwentaryzacyjnych).*

Trzeci punkt to: zadania mające na celu usuwanie azbestu z zabudowań mieszkalnych i gospodarczych z terenu Miasta oraz ich transport i unieszkodliwienie na wyznaczonym składowisku odpadów niebezpiecznych. Zgodnie z POKZA na terenie województwa kujawsko-pomorskiego odpady azbestowe mogą być deponowane na terenie składowiska odpadów niebezpiecznych w Małociechowie w Gm. Pruszcz, powiat świecki.

Składowisko Odpadów Niebezpiecznych w Małociechowie
Kierownik składowiska – p. Jan Koszowski (tel. kom. 668 806 219)
Zarządzający obiektem – firma EKO-POL
ul. Dworcowa 9, 86 – 120 Pruszcz, tel. (52) 33 08 065

- *Realizacja likwidacji azbestu z terenu Miasta Chełmna zgodnie z założeniami POMZA; przy założeniu punktów poprzednich.*

Czwarty punkt to: Monitoring realizacji POMZA w postaci sukcesywnego uzupełniania systemu wojewódzkiej bazy azbestowej; oraz dostosowanie systemu w przyszłości do

elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

- *Na bieżąco należy uzupełniać dane inwentaryzacyjne azbestu na terenie Miasta, (przyjmowanie zgłoszeń i informacji o azbeście na terenie Miasta);*
- *Roczne sprawozdania z realizacji POMZA (ilość azbestu zebrana i unieszkodliwiona z terenu Miasta);*
- *Aktualizacja POMZA.*

Po piąte: należy mieć na uwadze ocenę narażenia i ochrony zdrowia mieszkańców, Należy w razie potrzeby współpracować z Ośrodkiem Referencyjnym Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

- *Kontrolować poprawności działania podmiotów zajmujących się usuwaniem azbestu z terenu Miasta -zwłaszcza demontażem i transportem azbestu z terenu Miasta (ocena narażenia i ochrony zdrowia mieszkańców).*

Zasady postępowania przy planowaniu unieszkodliwiania i usuwania wyrobów zawierających azbest:

Ustala się następujące zasady postępowania przy planowaniu prac związanych z zabezpieczeniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest:

- Zgłoszenie do Wydziału Administracji Architektoniczno – Budowlanej w Chełmnie (Starostwo Powiatowe) na min. 30 dni przed rozpoczęciem prac związanych z wymianą pokrycia dachowego (Właściciel obiektu); kopię zgłoszenia należy przekazać do wiadomości do Urzędu Miasta w Chełmnie;
- Zlecenie prac podmiotowi posiadającemu stosowne zezwolenie, wydane przez starostę powiatu (Właściciel obiektu) - Lista podmiotów w załączniku 6;
- Zgłoszenie przez wykonawcę robót (przed ich rozpoczęciem) tego faktu Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Chełmnie oraz Okręgowemu Inspektorowi Pracy w Bydgoszczy, 85-012 Bydgoszcz, Plac Piastowski 4a, tel. (52) 321 42 42, (52) 321 40 04; fax (52) 321 42 40, <http://www.bydgoszcz.oip.pl/> (Wykonawca)
- Prowadzone prace powinny uniemożliwiać emisję azbestu do środowiska oraz minimalizować pylenie; zdemontowane odpady muszą być codziennie zabezpieczane i magazynowane w niedostępnym dla osób postronnych miejscu;
- Wykonawca robót jest zobowiązany wydać zleceniodawcy pisemne zaświadczenie o prawidłowości prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego; zleceniodawca (właściciel obiektu) zobowiązany jest przechowywać to oświadczenie przez okres co najmniej 5 lat. W przypadku wykonywania prac na zlecenie Miasta, kopia zaświadczenia przekazywana jest właścicielowi nieruchomości.

Zasady oceny stanu możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Istnieją trzy stopnie pilności określające termin utylizacji substancji szkodliwych:

1. stopień - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie;
2. stopień - ponowna ocena wymagana w czasie 1 roku;
3. stopień - ponowna ocena w terminie do 5 lat.

6. Finansowanie prac związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Konieczne jest zatem pozyskiwanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem z terenu Gminy wyrobów i odpadów zawierających azbest. Źródłami finansowania usuwania azbestu są środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki, środki własne właścicieli obiektów budowlanych, środki własne inwestorów prywatnych, środki funduszy ochrony środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, środki własne jednostek samorządowych oraz kredyty.

Środki na prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest z terenu Gminy mogą być pozyskiwane z Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Innym źródłem finansowania może być kredyt preferencyjny z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do oprocentowania, charakteryzujący się m. in. niższym od komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału. Taką formę zapewnia Bank Ochrony Środowiska S.A., który jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

<http://www.nfosigw.gov.pl>

Usuwanie wyrobów zawierających azbest znalazło się na liście programów priorytetowych Ochrona ziemi – Gospodarowanie Odpadami innymi niż komunalne finansowanym ze środków krajowych.

Celem programu jest wzrost ilości unieszkodliwionych oraz zabezpieczonych odpadów zawierających azbest. Dofinansowywane są przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczania odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Wdrażanie programu odbywa się do dnia 31.12.2012 roku. Terminy składania wniosków dla wnioskodawców określają indywidualnie WFOŚiGW i umieszczają na swojej stronie internetowej. Beneficjentami programu są jednostki samorządu terytorialnego za pośrednictwem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Szczegółowe zasady udzielania dofinansowania, a także formularze wniosków można znaleźć na stronie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Z dotacji na unieszkodliwienie lub zagospodarowanie azbestu mogą skorzystać jednostki samorządu terytorialnego. Dofinansowanie udzielane jest na przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest pochodzących z budynków użyteczności publicznej zaliczanych do niżej wymienionych grup:

- **I grupa:** placówki oświatowe (przedszkola, szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego, placówki artystyczne – ogniska artystyczne, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom, zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne, kolegia pracowników służb społecznych);
- **II grupa:** inne obiekty użyteczności publicznej (ośrodki ochrony zdrowia, pomocy społecznej oświaty, kultury, bezpieczeństwa publicznego);
- **III grupa:** inne obiekty użyteczności publicznej będące własnością Gminy.

Dofinansowanie zakłada pokrycie pełnych kosztów kwalifikowanych lecz nie więcej jak 1 000 zł do każdego 1Mg unieszkodliwionych lub zabezpieczonych odpadów zawierających azbest. Do kosztów kwalifikowanych zalicza się:

- demontaż pokrycia dachowego lub elewacji zawierających azbest,
- transport odpadów niebezpiecznych z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia;
- unieszkodliwienie lub zabezpieczenie odpadów niebezpiecznych.

Szczegółowe informacje dotyczące dofinansowania oraz wnioski można znaleźć na stronie funduszu <http://www.wfosigw.torun.pl>.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

www.prow.umww.pl

W ramach osi III – Odnowa i rozwój wsi mogą zostać dofinansowane działania mające na celu poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi to rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
  - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno - kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
  - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- 2) kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- 3) budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- 4) zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- 5) odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- 6) kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Beneficjentem jest osoba prawna: gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego (w rozumieniu ustawy z dnia

24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873 z późn. zm.).

Pomoc finansowa ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych projektu. Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi 500 000 zł (128 080,3 euro) w okresie realizacji Programu.

Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25 000 zł (6 404,0 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 75 % kosztów kwalifikowalnych projektu. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25 % kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

Szczegóły udzielania dofinansowania można znaleźć na stronie internetowej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 – 2013 (szczegóły na stronie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego <http://www.mrr.gov.pl>)

Przedsięwzięcie usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest może zostać dofinansowane w ramach:

Osi priorytetowej 2 – Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska.

Celem osi jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

W ramach osi priorytetowej 2 mogą zostać dofinansowane przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami, w tym: skierowane na zapobieganie powstawaniu odpadów, segregację i odzysk odpadów, których powstania nie można uniknąć, unieszkodliwianie odpadów. Wsparcie będzie kierowane na tworzenie kompleksowych systemów racjonalnego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym zintegrowanej infrastruktury do prowadzenia segregacji i selektywnej zbiórki odpadów, transportu odpadów, ich odzysku, recyklingu, składowania i unieszkodliwiania w inny sposób niż składowanie, w tym połączonego z odzyskiem energii.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne, jednostki samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, administracja rządowa, inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, parki krajobrazowe, spółki wodne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa.

Oś priorytetowa 3 – Rozwój infrastruktury społecznej

Celem osi jest:

- poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną (edukacyjną, zdrowia, pomocy społecznej, kultury), w tym dla osób niepełnosprawnych,
- ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

W ramach osi priorytetowej, dla poprawy jakości kształcenia, zakłada się wsparcie rozwoju i unowocześniania infrastruktury edukacyjno – wychowawczej, w tym: w zakresie

szkolnictwa wyższego, wsparcie będzie dotyczyć: budowy, rozbudowy i modernizacji oraz wyposażenia obiektów szkół, związanych z działalnością dydaktyczną. Przedsięwzięcia związane z budową, modernizacją i wyposażeniem: bibliotek, obiektów sportowych, domów studenckich i innych elementów ważnych dla osiągnięcia wysokich standardów kształcenia. wspieranie przedsięwzięć skierowanych na rozbudowę i unowocześnienie obiektów oraz poprawę wyposażenia placówek oświatowych i wychowawczych pozostałych poziomów kształcenia.

Oś priorytetowa 7 – Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy

Celem osi jest ożywienie gospodarcze i społeczne oraz odnowa infrastrukturalna i architektoniczno - urbanistyczna zdegradowanych części miast, terenów i obiektów przemysłowych i powojkowych.

W ramach priorytetu zakłada się wspieranie działań rewitalizacji takich terenów (obszarów), skierowanych na poprawę warunków codziennego życia mieszkańców, skutkujących ich aktywizacją społeczno - gospodarczą, przy jednoczesnym zachowaniu, przywróceniu ich wartości kulturowych i historycznych. Wsparcie obejmie unowocześnianie zagospodarowania infrastrukturalnego oraz renowację obiektów, w tym renowację wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych (w zakresie odnowy części głównej struktury budynku, instalacji technicznych, innych działań mających na celu oszczędność energetyczną).

W dziedzinie mieszkalnictwa wspierana będzie renowacja i zmiana wykorzystania istniejących budynków, stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych, dla udostępnienia nowoczesnych, socjalnych mieszkań dobrej jakości, uwzględniających obniżenie zużycia energii, w pierwszej kolejności dla zaspokojenia potrzeb grup społecznych o niższych dochodach, osób o szczególnych potrzebach.

Beneficjentami mogą być jednostki samorządu terytorialnego ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, administracja rządowa, szkoły wyższe, instytucje kultury, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki, zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwo Budownictwa Społecznego (TBS), MSP.

BOŚ Bank
www.bosbank.pl

Kredyty we współpracy z WFOSiGW

Przedmiot kredytowania

inwestycje dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, tj.:

- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych (z kredytu mogą być finansowane koszty demontażu, utylizacji, zakupu i montażu nowego pokrycia dachu lub elewacji)

- budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych, w miejsce wodociągów z rur azbestowych

Procedura

kredyty przeznaczone są dla jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i osób fizycznych; wnioski kredytowe składane są w Oddziale Banku

Warunki kredytowania

- kwota kredytu: do 50 000 PLN, i nie więcej niż 90 % kosztu całkowitego inwestycji
- okres kredytowania: do 60 miesięcy
- okres realizacji zadania: do 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy
- spłata kredytu: odsetki płatne miesięcznie, karencja w spłacie rat kapitałowych do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji
- oprocentowanie: WIBOR 3M pomniejszony o 1 punkt procentowy
- prowizja: 1,5 % wartości przyznanego kredytu, nie mniej niż 100 PLN

Umowa zawarta na czas określony - do 31.12.2013 r.

Przykładowa, rzeczywista stopa oprocentowania kredytu wynosi 1,63 % w skali roku, przy założeniach-

- *kwota kredytu – 80 000 PLN*
- *oprocentowanie – 3,16% p.a. (dla WIBOR 3M=4,16% - z dnia. 01.03.2011r.)*
- *okres kredytowania - 5 lat*
- *prowizja – 1 200 PLN (1,5% kwoty kredytu)*
- *zabezpieczenie w formie poręczenia wekslowego*

Kredyty z 5 linii KfW na długoterminowe inwestycje

Rozwój firmy bez dostępu do kredytów i innych form finansowego wsparcia jest praktycznie niemożliwy. BOŚ S.A. przygotował szeroką gamę produktów finansowania działalności gospodarczej.

Kredyt EKOodnowa dla Firm to długoterminowe finansowanie przeznaczone na realizowanie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie wartości jego majątku trwałego poprzez realizację inwestycji przyjaznych środowisku, w tym:

- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- Termomodernizację obiektów usługowych i przemysłowych
- Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest
- Pozostałe projekty inwestycyjne o charakterze proekologicznym

Do kogo skierowany jest kredyt?

- Przedsiębiorcom z sektora MŚP, w tym mikroprzedsiębiorstwom
- Klientom posiadającym rachunek w BOŚ S.A. (w przypadku nie posiadania zalecane jest założenie rachunku)
- Klientom, którzy złożą wniosek wraz z niezbędną dokumentacją
- Klientom posiadającym zdolność kredytową tj. zdolność do spłaty kredytów i innych rodzajów finansowania wraz z odsetkami w terminach i na warunkach określonych w umowie
- Klientom posiadającym prawne zabezpieczenia zwrotu kredytu

Warunki kredytu:

- **Przeznaczenie:** finansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska mających na celu zwiększenie wartości majątku trwałego
- **Okres finansowania: do 10 lat**, ustalany w zależności od planowanego okresu realizacji inwestycji oraz oceny zdolności kredytowej Klienta
- **Waluta:**
  - PLN
  - EUR
  - kredyty denominowane do EUR
- **Kwota kredytu:** 85 % wartości kredytowanego przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 250 000 EUR lub równowartość w PLN
- **Karencja w spłacie kapitału:** do 2 lat
- **Spłata kredytu:** w miesięcznych lub kwartalnych ratach

Korzyści płynące z kredytu z linii KfW5

- Możliwość rozłożenia kosztów inwestycji na wiele lat, dzięki **długiemu okresowi finansowania inwestycji**, co pozwoli na dopasowanie spłat kredytu do możliwości finansowych Firmy
- Brak określonej minimalnej i maksymalnej kwoty kredytowanego przedsięwzięcia
- Wymagany tylko 15 % wkład środków własnych
- Korzystne **oprocentowanie**
- Możliwość karencji w spłacie kapitału nawet do 2 lat
- Możliwość łączenia różnych źródeł finansowania - kredyty z linii KfW5 mogą współfinansować projekty wsparte środkami z Unii Europejskiej

Linia SME Finance Facility Phase 2 oferowana przez KfW jest dofinansowana przez Council of Europe Development Bank (CEB), a także wspierana przez Komisję Europejską.

Zgodnie z zapiskami „POKzA”:

... „Gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy”...

... „Wsparcie finansowe usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych powinno być koordynowane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego”...

Do 2032 roku należy z terenu Miasta Chełmna usunąć wszystkie wyroby zawierające azbest. Nie będzie to możliwe bez finansowego wsparcia osób fizycznych – właścicieli, zarządców, użytkowników – obiektów zawierających wyroby z azbestu. Pomoc finansową należy zapewnić zwłaszcza w części dotyczącej transportu i unieszkodliwiania azbestu oraz w miarę posiadanych środków demontażu pokryć dachowych. Koszty te zostały oszacowane w oparciu o uśrednione ceny usługi zdjęcia poszycia dachowego z azbestu (ok. 9 zł/m²), koszty transportu (ok. 3,64 zł/km), koszty składowania wyrobów z azbestu na składowisku (1 Mg/428 zł).

Inwentaryzacja przeprowadzona w 2009 r. w Chełmnie wykazała, że azbest występuje na terenie 341 posesji (341 adresów). Łącznie na terenie Miasta Chełmna zinwentaryzowano 42 695,13 m² wyrobów zawierających azbest. Są to pokrycia dachowe w postaci tzw. płyt eternitowych.

Do obliczeń kosztów likwidacji azbestu z terenu Miasta posłużono się wskaźnikami uzyskanymi na podstawie konsultacji z przedsiębiorcami zajmującymi się demontażem i transportem azbestu oraz zarządzającymi składowiskami odpadów niebezpiecznych. Do obliczeń wzięto pod uwagę stawki opłat za unieszkodliwianie (składowanie) ze składowiska w Małociechowie (woj. kujawsko - pomorskie).

Jedna płyta eternitowa waży ok.: 17 kg;

(wg. Wojewódzkiej Bazy Odpadowej jeden m² azbestu waży 11 kg, jednak biorąc pod uwagę, praktyczne uwarunkowania i pozyskane informacje od firm zajmujących się demontażem pokryć dachowych – azbestowych w niniejszym opracowaniu POMzA przyjęto wagę m² = 17 kg)

Koszt utylizacji 1 płyty eternitowej wynosi ok.: 7,25 zł;

(utylizacji: składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych)

Należy brać pod uwagę szacunkową metodę prowadzenia inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenie Miasta Chełmna polegającą na „liczeniu ilości płyt eternitowych pokrycia dachowego”. W tej sytuacji podane dane inwentaryzacyjne w m² określają tak naprawdę ilość płyt eternitowych w szt.. Można więc przyjąć, że ilość płyt = ilość m².

Inwentaryzacja wykazała, że na terenie Miasta Chełmna znajduje się łącznie **42 695,13 m² odpadów azbestowych.**

42 695,13 m² x 0,017 Mg = 725,817 Mg

Szacuje się, że łącznie na terenie Miasta Chełmna występuje ok. 725,817 Mg odpadów azbestowych.

725,817 Mg x 428 zł (koszt unieszkodliwiania jednej tony) = 310 650 zł

Koszt unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na terenie Miasta Chełmna wyniesie ok. **310 650 zł.**

Z uwagi na brak na terenie Miasta a nawet powiatu chełmińskiego składowiska odpadów niebezpiecznych, gdzie można by było składować azbest uzyskany w procesie jego likwidacji z terenu Miasta Chełmna należy liczyć się z kosztami transportu zdemontowanych płyt eternitowych (azbestu).

Do wskazanego składowiska w Małociechowie (gm. Pruszcz, powiat świecki) z Chełmna jest ok. 20 km. Przyjęto koszt za km transportu w wysokości 3,64 zł/km.

Należy przyjąć zatem, że koszt transportu w jedną stronę: z terenu Miasta Chełmna na składowisko w Małociechowie wynosić będzie **ok. 73 zł** brutto (72,8 zł). Oczywiście zawsze należy brać pod uwagę koszty transportu w 2 strony (wg usług transportowych). W tym wypadku należy przyjąć, że koszt 1 transportu odpadów azbestowych z terenu Miasta Chełmna będzie wynosił **ok. 146 zł**. (20 km w dwie strony: 40 km x 3,64 zł/km = 145,6 zł).

Aby zmniejszyć koszty transportu warto „zorganizować” transport w taki sposób aby z terenu Miasta Chełmna wyjeżdżał pełen załadunek. Należy przyjąć dane uzyskane od konkretnego usługodawcy transportu ale można przyjąć wstępne założenie, że 1 transport „pełnego załadunku” może przemieścić ok. 20 Mg odpadów azbestowych.

W Chełmnie na 1 zinwentaryzowaną posesję przypada średnia ok. 2,13 Mg odpadów azbestowych. Wysuwa się zatem wniosek, że dla zmniejszenia kosztów transportu należy zorganizować 1 razowy transport dla ok. 9 posesji.

1 transport dla 1 właściciela posesji = ok. 620 zł (max 20 Mg);

4 transporty dla 4 właścicieli posesji = ok. 2 480 zł (max 20 Mg).

Najkorzystniejszy:

1 transport dla 9 właścicieli posesji = 620 zł (max 20 Mg).

Wymaga to jednak dużej koordynacji prac, uzgodnień i współpracy zarówno z przedsiębiorcami zajmującymi się demontażem i transportem ale głównie z właścicielami nieruchomości.

Podsumowując:

TABELA 4. Szacunkowe koszty związane z demontażem i unieszkodliwieniem wyrobów azbestowych

Lp.	Proces	Jednostka miary	Szacunkowa ilość	Szacunkowy koszt w latach 2010 - 2032 [zł]	% udział kosztów
1.	Demontaż	9 zł/m ²	42 695,13 m ²	384 256,17	49,3
2.	Transport	3,64 zł/km	- max* -40 km x 341 transporty - min -40 km x 38 transportów	Max* 49 649,6 (różnica: 44 116,8) Min 5 532,8	6,4
3.	Unieszkodliwianie	428 zł/1Mg	725,817 Mg	310 650,00	39,9
4.	Edukacja - Informacja	1 500 zł/rok	23 lata	34 500,00	4,4
5.	Razem:			779 055,77	100,00

*wartość wzięta do obliczeń;

Źródło: Opracowanie własne

Największy koszt w procesie oczyszczania Chełmna z azbestu stanowi koszt demontażu pokryć dachowych z azbestu (ponad 49,3%).

Chełmno powinno wspierać organizacyjnie i finansowo działania mieszkańców, którzy zdecydują się usunąć pokrycia dachowe, wykonane w formie płyt azbestowo - cementowych zarówno falistych jak i płaskich.

Do tego celu należy podjąć decyzję w kwestii wyboru wariantu dofinansowania, które ze względu na zmiany w ustawie dotyczące likwidacji powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, uniemożliwiają dofinansowanie działań demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu gmin prywatnym właścicielom posesji. Warianty te mogą być jedynie wspomagane poprzez kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, opisane na początku rozdziału:

I wariant: dofinansowanie demontażu; transportu i unieszkodliwienia azbestu zebranego z terenu Miasta Chełmna;

II wariant: dofinansowanie transportu i unieszkodliwienia azbestu zebranego z terenu Miasta Chełmna;

Sugeruje się w początkowych latach realizacji POMzA dofinansowanie wg wariantu II z założeniem jednak możliwości aktualizacji systemu dofinansowania w następnych latach realizacji POMzA i realizowanie go wg wariantu I.

Szacunkowe koszty realizacji wariantu I i II zostały przedstawione tabeli Harmonogramu Programu Oczyszczania Miasta Chełmna z Azbestu w rozdz. 7.

Pomoc ta powinna mieć formę dopłaty do transportu i unieszkodliwienia płyt eternitowych. Warunkiem otrzymania kredytu byłoby przestrzeganie zasad ustalonych w regulaminie dofinansowania transportu i unieszkodliwiania azbestu. Należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami nie dopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek prac remontowo-budowlanych przez samych właścicieli nieruchomości we własnym zakresie. Na prowadzenie demontażu i transportu odpadów azbestowych mają pozwolenie odpowiednie podmioty (załącznik nr 6) i gmina powinna takie informacje upowszechnić i udostępnić posiadaczom azbestu na terenie Miasta. Należy do tego celu wykorzystać media (informacja na <http://www.bip.chelmno.pl/>; informacje w prasie lokalnej; ulotki informacyjne do pobrania w Urzędzie Miasta bądź wysyłka ulotki informacyjnej).

7. Harmonogram zadań Miasta w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ochrony przed jego szkodliwością

Harmonogram działań realizowanych przez Chełmno w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ochrony przed jego szkodliwością przedstawia się następująco:

TABELA 5. Harmonogram działań w zakresie usuwania azbestu

Termin realizacji Rok	Opis zadania	Uwagi
2011 – 2014 3 lata	Opracowanie i przyjęcie POMZA	
	Przygotowanie regulaminu finansowego wspierania oczyszczania Miasta z azbestu	
	Promocja – informacja prawidłowych zasad gospodarki odpadami azbestowymi na terenie Miasta;- zapoznanie z POMZA	
	Edukacja ekologiczna	
	Monitoring realizacji POMZA co roku	
	Aktualizacja ilości odpadów azbestowych	
	Aktualizacja – modyfikowanie systemu dofinansowania i regulaminu finansowego	
	Usunięcie 1,6 % aktualnej ilości odpadów azbestowych*	
	Ponowna ocena azbestu II stopnia pilności wymagana w czasie 1 roku	
2015	Aktualizacja założeń POMZA	
2015 - 2017 3 lata	Edukacja ekologiczna	
	Monitoring realizacji POMZA co roku	
	Aktualizacja ilości odpadów azbestowych	
	Aktualizacja – modyfikowanie systemu dofinansowania i regulaminu finansowego	
	Usunięcie 3,8 % aktualnej ilości odpadów azbestowych*	
	przeprowadzenie ponownej oceny stanu azbestu III stopnia pilności do roku 2015	
2018 - 2021 4 lata	Edukacja ekologiczna	
	Monitoring realizacji POMZA co roku	
	Aktualizacja ilości odpadów azbestowych	
	Aktualizacja – modyfikowanie systemu dofinansowania i regulaminu finansowego	
	Usunięcie 10 % aktualnej ilości odpadów azbestowych*	
2022	Aktualizacja założeń POMZA	
2022 - 2025 4 lata	Edukacja ekologiczna	
	Monitoring realizacji POMZA co roku	
	Aktualizacja ilości odpadów azbestowych	
	Aktualizacja – modyfikowanie systemu dofinansowania i regulaminu finansowego	
	Usunięcie 22 % aktualnej ilości odpadów azbestowych*	
2026- 2032 8 lat	Edukacja ekologiczna	
	Monitoring realizacji POMZA co roku	
	Aktualizacja ilości odpadów azbestowych	
	Aktualizacja – modyfikowanie systemu dofinansowania i regulaminu finansowego	
	Usunięcie 62,6 % aktualnej ilości odpadów azbestowych*	

TABELA 6. Harmonogram Oczyszczania Miasta Chełmno z Azbestu

Przedział czasowy	Do 31.XII roku:	Planowana ilość likwidacji azbestu [m ²]	Planowana ilość likwidacji azbestu [Mg]	Planowana ilość likwidacji azbestu [%]	Szacunkowy koszt likwidacji azbestu do 31 XII roku [zł brutto]	
					Wariant I Koszt demontaż + transport + unieszkodliwienie (składowania)	Wariant II Koszt Transport + unieszkodliwienie (składowanie)
2011 - 2014 3 lata	2014	683,12	11,61	1,6	12464,9	6316,8
2015 - 2017 3 lata	2017	1622,41	27,58	3,8	29604,1	15002,4
2018 - 2021 4 lata	2021	4269,51	72,58	10	77905,6	39480,0
2022 - 2025 4 lata	2025	9392,93	159,68	22	171392,3	86855,9
2026 - 2032 lat	2032	26727,15	454,36	62,6	487688,9	247144,5
RAZEM:	do 2032	42 695,13	725,817	100	779 055,77	394 799,60

Harmonogram oceny stanu możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Istnieją trzy stopnie pilności określające termin utylizacji substancji szkodliwych:

I -stopień - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie

Zadanie :

usunięcie 2,04 Mg azbestu – Szosa Grudziądzka

usunięcie 2,72 Mg azbestu – ul. Krucza

usunięcie 7,48 Mg azbestu – ul. Jastrzębia

II -stopień - ponowna ocena wymagana w czasie 1 roku

Zadanie :

ponowna ocena stanu azbestu II stopnia wg ankiet inwentaryzacyjnych

III – stopień – ponowna ocena w terminie do 5 lat

Zadanie:

przeprowadzenie ponownej oceny stanu azbestu III stopnia do roku 2015

Dodatkowo należy obliczyć ewentualny koszt unieszkodliwienia rur azbestowo - cementowych. Zgodnie z danymi uzyskanymi z Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Chełmnie na terenie miasta Chełmno znajduje się 2 994 mb rur azbestowych w sieci wodociągowej.

TABELA 7. Harmonogram Oczyszczania Miasta Chełmno z rur azbestowych

Przedział czasowy	Do 31.XII roku:	Planowana ilość likwidacji azbestu [mb]	Planowana ilość likwidacji azbestu [Mg]	Planowana ilość likwidacji azbestu [%]
2011	2011	820	16,4	27,4
2015 - 2020	2020	2174	43,48	72,6
RAZEM:	do 2020	2994	59,88	100

Na chwilę obecną nie przewiduje się kosztów związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem rur azbestowych, gdyż najbardziej ekonomicznym rozwiązaniem jest pozostawienie ich w ziemi i budowa obok nowej sieci. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest” (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31) takie rozwiązanie jest dopuszczalne.

Ewentualne koszty związane są z zakupem materiałów, pracami ziemnymi czy odtworzeniem powierzchni.

Spis tabel

Nr tabeli	Opis	Nr strony
1	<i>Inwentaryzacja ilości azbestu na terenie Miasta Chełmno – zestawienie ogólne</i>	9
2	<i>Ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Chełmno</i>	10
3	<i>Ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest III stopnia pilności w kolejności rosnącej na terenie Miasta Chełmno</i>	12
4	<i>Szacunkowe koszty związane z demontażem i unieszkodliwieniem wyrobów azbestowych</i>	24
5	<i>Harmonogram działań w zakresie usuwania azbestu</i>	26
6	<i>Harmonogram Oczyszczania Miasta Chełmno z Azbestu</i>	27
7	<i>Harmonogram Oczyszczania Miasta Chełmno z rur azbestowych</i>	28

Spis wykresów

Nr tabeli	Opis	Nr strony
1	<i>Inwentaryzacja ilości azbestu na terenie Miasta Chełmno – zestawienie ogólne</i>	9
2	<i>Ilość azbestu i wyrobów zawierających azbest I i II stopnia pilności na terenie Miasta Chełmno</i>	12

Spis załączników

Nr załącznika	Opis
1	<i>Karta przekazania odpadu – wzór</i>
2	<i>Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania</i>
3	<i>Wzór – informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone</i>
4	<i>Wzór – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania</i>
5	<i>Wzór – ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest</i>
6	<i>Wykaz firm posiadających uregulowany stan formalno – prawny w zakresie wykonywania usług remontowych i rozbiórkowych związanych z wytwarzaniem odpadów zawierających azbest, mających siedzibę na terenie województwa kujawsko - pomorskiego</i>
7	<i>Udział poszczególnych ulic względem ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest w Chełmnie (m²)</i>